

A Makó-Bogárzói pusztatemplom és a hitélet

Bogárzó, Makó Észak-keleti részén, a város központjától 20 km-re fekszik, Csongrád és Békés megye határán. Egykor a XVI. szd. körül feltűnt Rákoshoz tartozhatott, s mint a többi pusztafalu, a török hódoltság áldozata lett. A területet 1711-től a város használta, egykori lakói valószínűleg beköltöztek Makóra. Az 1778-ban készült Vertovics József-féle térkép a bogárzói pusztát a város részeként tüntette fel.

A Bogárzó név eredetét Incefi Géza földrajzi név-tudományi vizsgálatában 1839-ből származó birtoklevélre utalva az állattartással hozza összefüggésbe. A korabeli feljegyzések szerint a legelésző jószágokat időnként egyfajta rovar kínozta.

A XIX-XX. század fordulója idején sok tanya épült a környéken, az ott élő népesség száma megnövekedett, állattartással és földműveléssel foglalkoztak. A kietlen tanyavilágban a bogárzói úton több évi huzavona után 1889-ben felépült a tanyai iskola. A hittanórákat Makóról kijáró lelkészek tartották.

Isten dicsőségére 1892-ben Cs. Varga István és felesége Farkas Julianna egy vaskezesztet állíttatott fel a bogárzói régi iskola előtt. Az iskola felépültével kezdetét vette a nyilvános istentisztelet kialakulás Bogárzóban. A régi iskolában nagy ünnepélyeken szentmise is volt. Az iskola tanítóját Huberth Ferencnek hívták.

1906-ban Kayzer Lajos Makó belvárosi kanonok plébános és Huberth Ferenc tanító indítványozták a városnak, illetve a tanyai hívők közösségének egy kis pusztatemplom felépítését. Az akkor nyugtalan belpolitikai viszonyok között, a darabontkormány idején, 1902-1907 között, Farkas József ült a polgármesteri székben aki örömmel támogatta a kezdeményezést: 800 négyszögöl telket, a szükséges mennyiségű téglát és cserepet ajánlott meg a templom építéséhez. Az építőanyag helyszínre fuvarozását a környékbeli lovasgazdák vállalták, Engedi József vezetésével. Az építéshez szükséges pénz a makói esperesség és a hívők adományozásából jött össze.

Az ülő sorban balról a második Huberth Ferenc tanító

1907-ben elkészült a templom, amely egy kőműves által készített terv szerint nagyon „egyszerű” stílusban épült. A templomot Pádúai Szent Antal tiszteletére szentelték. A templom jötevője, a munkák szervezője Héjjas Péter, az első gondnok és felesége volt. Ők adományozták a templom nagyobbik harangját.

1916-ig továbbra is csak nagyobb ünnepeken tartottak itt szentmisét. De a hívek minden vasárnap, pap nélkül is összejöttek istentiszteletre, közös imára, sőt nagybőjten – hetente kétszer is – keresztúti ájtatosságra. Ének-vezetőjük Balázi János volt.

1941-ben Mag Béla káplánt a csanádi püspökség kihelyezte Bogárzóba az itteni hívek szolgálatára. Ez a káplánság a makói-újváros plébániához tartozott. A kihelyezett káplán két évig az iskola épületében lakott. 1942 őszén és 1943 tavaszán felépült a jelenlegi szép lelkészlak.

Mag Béla hét évig 1948. október 30-ig teljesített szolgálatot Bogárzón. Utána következett Gyurkovics Béla (1948-1950), majd pedig Szűcs József (1950-1956). Őt követte P. Hidas Vilmos (1956-1959). Az ő buzgólkodására Makóbogárzó 1958. március 31-től önálló lelkészség lett.

Az új lelkészség megalakulásakor körülírták annak határát. Nagy pusztaság, tanyavilág, község és 1200 megkeresztelt katolikus lélek tartozott hozzá, a rendszeres lelkipásztorkodás alapjait Szabó Ferenc Makó-újvárosi plébános vetette meg az 1960-as években.

A lelkészséghez tartozott Nagykopáncs község, mely 12 km-re van. Ennek iskolájában kezdődött el a szentmise tartása. Előbb csak ünnepeken, 1934-től rendszeresen vasárnaponként is. 1936-ban dr. Csepreghy Imre Makó-belvárosi prelátnak plébános kezdeményezésére restaurálták a nagykopáncsi 700 éves árpádkorabeli templomot. Ezek után ott is rendszeres misézés folyt. Ennek az ősi szentélynek Szent Gellért a védőszentje, búcsúját szeptember 24-én tartják. Ősi szokás, hogy a búcsú délutánján kimennek a temetőbe és ott közös imán vesznek részt, majd mindenki felkeresi hallottait. 1962-ben még 150 fő vett részt a szentmisén. A templomot az 1970-es években a makói esperesség és Udvardy József csanádi püspök a környező nagyüzemek segítségével eredeti szépségben helyreállította.

Bogárzói lelkészséghez tartozott az igási iskola-kápolna is. A rendszeres istentisztelet itt is 1934-ben vette kezdetét. 1975 végéig minden hónap második vasárnapján tartottak szentmisét. Búcsúja május 30-án volt. Az iskola-kápolna oltárát az 1980-as években lebontották, anyagát a bogárzói templomba helyezték el. Az iskolakápolna régi gondnoka Takács Imre volt, majd Krizsán János lett.

Bogárzóhoz tartozott Csókás is. A csókási iskolában 1974-ig volt tanítás, amikor gyermekhiány miatt bezárták az iskolát. Ekkor megszűntek az istentiszteletek is. Búcsúját augusztus utolsó vasárnapján tartották. Ez volt az egyetlen tanyabokor, amely még az 1960-as évek végén is rendszeresen megtartotta búcsúját, ilyenkor 150-200 fő jött össze, szép számmal jelentek meg sátoros kirakodók is.

Bogárzóhoz tartozott végül Rákos község, ahol 1912-ben kezdődött a szentmise mondás. 1922-ben iskolájához kápolna-fülkét építettek. Minden hónap első vasárnapján tartottak szentmisét. Az iskola-kápolna elé a makói műút mellett haranglábat állítottak és ezt követően rendszeresen harangoztak. A kápolna gondnokai sorrendben a következők voltak: Bösze István, Gruber Mihály, Szekeres József és felesége.

A bogárzói lelkészséghez tehát hat tanyai iskola tartozott, ahol rendszeres hitoktatás folyt. Olyan volt ez a lelkészség, mint egy kis esperesség. Megkereszteltek 200 gyereket, első áldozásra előkészítettek 300 iskolást, eskettek vagy 30 párt.

1959-ben P. Hidas Vilmos atya renováltatta a templomot, a tornyot, körülkerítette a telket. 1961-ben Mag Lajos lelkész alászigeteltette a templomot, 1963-ban kijavíttatta a templomtetőt, 1964-ben a szentélyt és a sekrestyét hozatta rendbe és beszereltette a villanyvezetékét. Majd Bacsiba Sándor és Borsos Ferenc lelkészek következtek, akik

kevés időt töltöttek Bogárzóban. Őket Galbács Dénes plébános úr követte, aki 1972-ben bevezette a villanyt, 1975-ben felújította a gazdasági épületeket, 1977-ben kívül-belül renováltatta a templomot, 1991-ben kijavíttatta a templomtorony süvegét, három ablakot és 1993-ban megjavíttatta a telek kerítéseit.

A bogárzói templomnak két búcsúja van. Az egyik a június hó 13-ikához legközelebb eső vasárnap a Szent Antal ünnepi búcsú. Ilyen alkalmakkor megtelik a templom hívőkkel, több pap miséznek, s utána közös ebéden vesz részt mindenki. A másik az Őrangyalok búcsúja szeptember első vasárnapján.

Olyan ez a bogárzói templomkörnyék, mint a sivatagban az oázis. A templomkert öreg fáinak lombjain felül emelkedő aranyosan fénylő torony, rajta a kereszttel hirdeti és hívja a lelkileg megpihenni vágyó híveket, imádkozni akaró embereket. Úgy tűnik legújabban felfedezte a fiatalság is, a környékbeli fiatalok ez évben kétszer is tartottak itt lelkigyakorlatot, kiemelkedő eseménynek számít az, hogy a szegedi egyetemi fiatalok és a makói cserkészek május 15-én közös éjszakai szentségimádáson vettek részt a „világ békéjéért”.

Vajon mi vár erre a pusztatemplomra: felfedezés vagy elmúlás? Ez a híveken és az egyházon múlik. Vigyázni kell rá! Tizenkét év múlva lesz 100 éves.

Dr Forgó István

Forrás:

Makó-Bogárzó lelkésziségének História Domusza. – Galbács Dénes plébános 1993. szeptember 30-i előadása a makói Honismereti Körben.

Archaikus elemek Vörösmarty Tündérvölgy című elbeszélő költeményében

Vörösmarty Mihály ihletett – és a régi magyar irodalomban valamint a keleti irodalomban a kor szintjén járatos – költő volt. Műveiben számos archaikus motívum fordul elő, amelyre az eddigi kutatás még jóformán semmi figyelmet sem fordított.

A *Tündérvölgy* című, formájában Zrínyi eposzát követő, elbeszélő költeményét még 1826-ban, tehát igen fiatalon írta. Az első két versszakban bejelenti, hogy szabadjára ereszti a képzeletét, (s mintegy azt is, hogy nem használt forrásokat).

*Mit tudok ti hamar halandó emberek,
Ha lángképzelőds nem játszik veletek?
Az nyit mennyországot, poklot előttetek:
Bele néztek mélyen, s elámul lelketek.*

*Én is oly dalt mondok világ hallatára,
Melynek égen, földön ne legyen határa,
Amit fül nem hallott, a szem meg nem jára,
Azt én írva lelém lelkem asztalára.*

A költemény cselekménye röviden a következő: Csaba, Bendegúz fia, szereti Jevét, Dalma szép leányát. Csakhogy Jevét egy Döngöre nevű vitéz is szereti, és elrabolja, Csabát pedig párbajra hívja. A párviadalban Csaba győz, de a győzelmi reményét, elveszteni látszó Döngöre még a viadal elején dárdát hajt Jevére, meg is ölné, de Jevét az utolsó pillanatban a nap fia elragadja Tündérországba. Csaba elindul Jevé keresésére, Kármán kardjával. (Ez bűvös kard, de Vörösmarty igen jó érzékkel seholy sem mondja, hogy ki volt az a Kármán. Lehetett régi táltos, vagy régi vitéz, esetleg régi híres kardkovács stb. Így egyrészt többet bíz az olvasó fantáziájára, másrészt hozzájárul a hiteles atmoszféra fokozásához. A költemény szereplői, és – ha régi hősi énekek